

BÖLÜM 3

KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİNDE BARINDIRMA SİSTEMLERİ VE ÖNEMİ

Turgay TAŞKIN¹
Çağrı KANDEMİR²

GİRİŞ

Koyun yetiştiriciliğinde barındırma şekli; işletmenin amacı, üretim sistemi, doğum mevsimi ve iklimsel etmenlere bağlı olarak değişiklik gösterir (5,8,12). Türkiye’de genellikle aile tipi koyunculuk işletmeleri genellikle ekstansif olmakla birlikte yarı-entansif ve entansif üretim yapan işletmeler de söz konusudur (9). Özellikle kültür ırkı ya da melez koyun yetiştiren ticari işletmeler daha çok Marmara, Ege ve Trakya başta olmak üzere Batı Anadolu Bölgesinde yaygındır (19).

Koyunlar, sert iklim koşullarının yanı sıra hırsızlık ve yaban hayvan saldırılarından korumak amacıyla kapalı ya da açık ağıllarda barındırılır. Barındırmada, çevre istekleri ve üretim sistemleriyle birlikte hayvan refahının dikkate alınması gerekmektedir (2). Tüm bu koşulların sağlanmasında işletme düzeyinde barındırmanın ekonomisi ve hayvanın doğası göz ardı edilmemelidir (3,6). İyi tasarlanmış barınaklar, küçükbaş hayvansal üretimde başarılı olmanın en önemli koşullarından biridir. Kanatlı yetiştiriciliğine göre küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde, işgücü etkinliği ve ekipmanların önemli kolaylıklar sağlamasıyla birlikte görel olarak daha az yatırım gerektirmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerde hayvanların uzun süre ağılda barındırılması söz konusu olduğu durumlarda, ağıl yapı sistemlerinde birbiriyle bağlantısız bölmeler, servis yolları ve depolar işletmeler için sorun oluşturabilmektedir. Bu sorunların önlenmesi için her şeyden önce işletmelerin iyi bir planlama yapması gerekmektedir. Bu da, doğru bir iş akışı ve hızlı kararlarla olasıdır. Aynı zamanda, bazı işletmelerde açıkta ya da kötü iklim koşullarında barındırmadan dolayı doğumlarda yavru kayıpları yüksek düzeylere çıkabilmektedir. Ancak, yılda birden fazla yavru alma uygulamalarında ya da entansif işletmelerde ise canlı doğan kuzu/oğlak sayında önemli bir artış söz konusu olmaktadır. Bu bölümde, küçükbaş hayvanların ba-

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü turgay.taskin@ege.edu.tr

² Dr., Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü cagri.kandemir@ege.edu.tr

içinde kullanılan ışık kaynağı ve şiddeti (50-100 lux), hayvan refahını etkilemeyecek şekilde planlanmalıdır. Işık şiddeti arttığında özellikle hareketliliğin arttığı ve ayakta durma davranışın fazla olduğu unutulmamalıdır. Koyun yetiştiriciliğinde işletmelerin verimliliğin ve karlılığın istenilen düzeye getirilebilmesi uygun ortam koşullarının sağlanabilmesi ile mümkündür. Bu nedenle, özellikle sıcak ve ılıman bölgelerde hem inşaat maliyetindeki avantajları hem de başarılı bir çevre denetimi için basit yapısal özelliklerine sahip açık ağıl sistemleri tercih edilmelidir.

ÖNERİLER

Türkiye'de koyunculuk işletmelerin küçük ve dağınık olması alet-ekipman sayısını ya da mekanizasyonu daha sınırlı hale getirmektedir. Bu işletmelerin genelinde barınak altyapısı ve yetiştiricilik uygulamaları yetersiz olup, işletmelerin bulunduğu yerlerin arazi ve çevre yapısı yetiştiricilik uygulamaları yönünden sorunludur. Belirtilen sorunlar, işletmelerde hayvan sağlığı ve refahını olumsuz yönde etkileyerek işletmelerin sürdürülebilir olmalarını zorlaştırmaktadır. Özetlemek gerekirse, koyun yetiştiriciliğinde üretim sistemleri, birçok faktöre göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, barınak yapısıyla birlikte doğru üretim sisteminin seçimi, kuzu veriminin başarılı bir şekilde kontrol edilmesi ve kuzu ölümlerinin barınak kaynaklı kısmının azaltılması ve karlı bir işletme olabilme açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Anonim, (2013). *Koyun barınakları*. Tarım kütüphanesi, http://www.tarimkutuphanesi.com/Koyun_Barınakları_00174.html.aspx?fileticket=QaeULBxtXxw%3D&tabid=95 Erişim tarihi: 19.01.2022.
2. Atasoy, F. (2011). *Hayvan refahının tanımı, önemi ve yetiştiricilikte refahın değerlendirilmesi*. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2332, Web-Ofset Tesisleri, Eskişehir, s.108.
3. Bilginturan, S., Ayhan, V (2009). *Burdur ili damızlık koyun ve keçi yetiştiriciler birliği üyesi koyunculuk işletmelerinin yapısal özellikleri ve sorunları üzerine bir araştırma*. Hayvansal Üretim 50 (1): 1-8.
4. Caroprese, M. (2008). <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921448807002878#:~:text=Sheep%20housing%20and%20welfare> Small Ruminant Research Volume 76, Issues 1–2, April 2008, Pages 21-25
5. Cengiz, F., Karaca, S., Kor, A., FM, Arık IZ, & Gökdal, Ö. (2015). *Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde değişimler ve yeni arayışlar*. Türkiye Ziraat Mühendisliği VIII. Teknik Kongresi, 12-16 Ocak 2015, Ankara, s.809-837.
6. Ceyhan, A., Şekeroğlu, A., Ünal, A., Çınar, M., Serbest, U, Akyol E. & Yılmaz E (2015). *Niğde ili koyunculuk işletmelerinin yapısal özellikleri ve sorunları üzerine bir araştırma*. KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi 18 (2): 60-68.
7. Chamber, R. (2014). *Wintertime ventilation needs of sheep*. <http://www.ontariosheep.org/LinkClick>. Erişim:13.01.2022.
8. Cobb, R. (2004). *Preparing for successful lambing seasons*. <http://livestocktrail.illinois.edu/sheepnet/paperDisplay.cfm?ContentID=6728> (Erişim tarihi: 21.12.2021).

9. Ertuğrul, M., Savaş, T., Dellal, G., Taşkın, T., Koyuncu, M., Cengiz, F., Dağ, B., Koncagül, S., Pehlivan, E. 2010. *Türkiye Küçükbaş Hayvancılığının İyileştirilmesi*. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildiriler, 11-15 Ocak s:667-685, Ankara.
10. Girgin, İ. (2008). *Kırsal Altyapı*. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Yayın No:1562, Ankara.
11. Karaman, S., Ulutaş, Z., Şirin, E. & Aksoy, Y. (2012). *Tokat Yöresindeki Ağılların Yapısal ve Çevre Koşulları Yönünden Durumu ve Geliştirme Olanakları Üzerine Bir Araştırma*. GOÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi, 2012, 29 (2), 29-41
12. Kaymakçı, M., Taşkın, T., Mutaf, S., Kumlu, S., Yalçın, S., Koşum, N., Koyuncu, M., Ün, C., Önenç, A. & Karaca, O. (2010). *Türkiye Damızlık Üretim Stratejisi*. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildirileri, 11-15 Ocak s:1055-1070, Ankara.
13. Kılıç, İ., Bozkurt, Z., Tekerli, M., Koçak, S. & Çelikeloğlu, K. (2013). *A study on animal welfare standards in traditional sheep breeding enterprises*. Ankara Üniv Vet Fak Derg, 60, 201-207.
14. Koyuncu M., Altınçekiç Ş.Ö. (2007). *Çiftlik hayvanlarında refah*. U.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 21(2): 57-64.
15. MWPS. (1982). *Sheep Housing and Equipment Handbook (3rd Ed.)*. Midwest Plan Service, Ames, IA.
16. Olgun, M., (2011). *Tarımsal Yapılar*. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Yayın No:1577, Ankara.
17. Onuk, A. (2015). *İklim denetimli sera tipi koyun-keçi barmaklarının bursa bölgesinde uygulanma olanakları*. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
18. Sejian, V., Bhatta,R., Gaughan, J.,Kumar Malik, P., Naqvi, SMK.& Lal, R. 2017. Adapting Sheep Production to Climate Change. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-981-10-4714-5>.
19. Taşkın, T., Ünal, HB. & Canpolat, Ö. (2015). *Koyuncululuğun temel esasları*. Hasad Yayıncılık Ltd. Şti, İstanbul
20. Taşkın, T., Ünal, H.B., Ünal. & Yılmaz, H.B. (2010). *Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinde Modern Ağıl Sistemleri ve Hayvan Refahu*. T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü & Muğla Tarım İl Müdürlüğü, 2010 Yılı Hayvancılık Grubu Bölge Bilgi Alışveriş Toplantısı Bildirileri 85-93, Bodrum-Muğla.
21. Ünal, H.B., Taşkın, T. & Alkan, İ. (2013). *Hayvancılık işletmelerinde uygun yer seçimi*, Tarım Türk 39:44-46.
22. Ünal, HB., Taşkın, T. & Kandemir, Ç. (2018). *Küçükbaş Hayvancılıkta Yavru Ölümünün Azaltılmasına Yönelik Barındırma ve Yetiştirme Uygulamaları*. J. Anim. Prod., 2018, 59 (2):55-63, DOI: 10.29185/hayuretim.430488